

ליל סדר – Seder Night

Refuah Shelema Eliyahu Ben Berta

By his friends

Week 105

Topic

Massa

TOPIC DISCUSSION

The mitzvot of the night

- I. What are the obligations that I have the night of the Seder?
- II. מה נשתנה - why is this night different than any other night of the year of remembering the exodus of Egypt?
- III. Why do we have Matza separate and then have it again, with Maror during Korech?
- IV. How much Matza is one required to have each time?
- V. Am I allowed to add something to the matza when I am eating it?

Focus of the night:

1. Pesach
2. Matza
3. Maror

משנה- רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו בפסח ואלו הן "פסח" "מצה" "ומרור"

I. Source:

"שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני"
"בערב תאכלו מצות"

"Seven days you should have Matza (optional), but on the nights of the Seder you are obligated to have Matza"

II. Gemara:

והאמר רבנן שני דברים
האחד וישנו כולם אחר
שני כסות הראשונים
של אחר הסידור
לכסות סעודה היא לא
יבטלו הסידור
שמות יב כח
4. ששת ימים האכל
מצות וביום השביעי
עצרת לך אלחוף לא
תעשה מלאכה
דברים טו ח

גליון הש"ס

הוס' ר"ח פסטיקין וכו'
דפס' בן שניט' הוא
הביק' ע"י תוספת מפיל
נזקק ס' יא

רבינו חננאל

לחזר על שאר ירקות לטבול ראשון
כדי שיכרך על המרור צטייבול שני
א"כ ה"ג יחזר כמו כן על הסופגנין
לאכול בתחלה כדי שיכרך על אכילת
מנה לבסוף^א מיהו לפי אשר שגס לרב
חסדא אין צריך לחזר על שאר ירקות
אלא מנרך על המרור צטייבול ראשון
ובאותה ברכה ילא צטייבול שני ה"ג
יכרך על מנה דמתחלה ויאל בשל מנות
מנה שלבסוף: **מפסטיקין** אחר
מאי טעמא אין מפסטיקין הא נפיש
טעמיה טפי ממנה יש לומר כדמפרש
בירושלמי דמשום הכי נאכל על השופע
שלא יבא לידי שבירת עגס וכתיב
(שמות יב) ועגס לא תשבירו צו ומש"ה
אין אוכלין שום דבר וא"ת הא צמנחה
נמי אמר' בתמורה (דף כג.) ובמנחות

גסה אימא לא קמ"ל: אמר רבא^ב מצה בזמן
הזה דאורייתא^ג ומרור דרבנן ומאי שנא מרור
דכתיב^ד על מצות ומרורים^ה (בזמן דאיכא פסח
יש מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור מוצה
נמי הא כתיב על מצות ומרורים^ו) מצה
מיהדר הדר ביה קרא^ז בערב תאכלו^ח מצות
ורב אחא בר יעקב אמר אחד זה ואחד זה
דרבנן אלא הכתיב בערב תאכלו מצות
ההיא^ט מיבעי ליה לטמא ושחיה בדרך
רחוקה דס"ד אמינא כיון דפסח לא אכלי מוצה
ומרור נמי לא ניכול קמ"ל ורבא אמר לך
טמא ושחיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא
גרעי מערל ובן נבר דתניא^י כל ערל לא
יאכל בו^{יא} בו אינו אוכל אבל אוכל במוצה
ומרור ואידך^{יב} כתיב בהאי וכתיב בהאי
וצריכי תניא כוותיה דרבא^{יג} ששת ימים

פסחים דף קכ

אכלי בשני ואי כתב רחמנא בערב
תאכלו מנות הוה מוקמי לה בערל ובן
נבר משום דליה תשלומין אכל
טמא ודרך חזקה דאית להו תשלומין
לא ליתייבו בראשון הלכך כתב רחמנא
טמא ושהיה בדרך חזקה: שביעי
רשות. דכתיב^א וביום השביעי עזרת
ולא כתיב תאכל מנות שהרי הוציאו
מן הכלל: אף שש ימים רשות.
שאי רצה לאכול בשר בלא לחם או
להתענות הרשות בידו: סוי דבר
שפיה כולל דכתיב^ב שבעת ימים תאכל
מנות ויאל מן הכלל כהאי קרא דששת
ימים כתיב ללמד שהיא רשות ולא
ללמד על עזמו לבדו אלא ללמד על
הכלל כולו דהיינו ו' ימים דזו אחת
מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. מהכא
שמעין דמנה בזמן הוה דאורייתא
ומרור דרבנן דהא כתב רחמנא בדרבא

אם ישנו כולם אחר
שני כסות הראשונים
של אחר הסידור
לכסות סעודה היא לא
יבטלו הסידור

מוסף רש"י

לטמא ושחיה בדרך
רחוקה. שאני' שאלו
ששה פסח חייב תלמיד
תלם (דעיל ב"ה.) מצה
ומרור נמי לא ניכול.
לא תחייב (ש"ס.) ערל.
שחיה אחי חתמת מילה
(ש"ס.) בן נבר. מי
שטמא משפיו לאחי
שטמא ואל לכל תורה
(ש"ס.) כתיב בהאי. ערל
וכן נבר וחייב טמא
ושהיה בדרך חזקה דלשכל
מנות ואף על גב דמתי
אלי' חזית תלמי אלוהי

The Gemara discusses the nature of the obligation to eat matzah and *maror* in the post-Temple era:

אָמַר רַבָּא — **Rava said:** מַצָּה בּוֹמֵן הוּא דְּאוֹרֵייתָא — **Nowadays,** when there is no *pesach* offering, **matzah** is a **Biblical** obligation וְמָרֹר דְּרַבְּנָן — **and maror** is only a **Rabbinic** one.^[13]

The Gemara asks:

דְּכֵתִיב „עַל־מַצּוֹת וּמָרֹרִים” — **Is it not because** it is written ^[14] *with matzos and bitter herbs shall they eat it* (the *pesach*), which implies — **there is a Biblical obligation to eat maror along with it,** וְכֵן דְּלִיכָא פְּסַח — **that when there is a pesach offering** — **there is a Biblical obligation to eat maror** along with it, **but when there is no pesach offering,** which is the state of affairs nowadays, **לִיכָא מָרֹר — there is no Biblical obligation to eat maror?** כֵּתִיב — **If so, with regard to matzah as well it is written:** „עַל־מַצּוֹת וּמָרֹרִים” — *with matzos and bitter herbs shall they eat it!*^[15] Inasmuch as the verse teaches that there is no Biblical mitzvah to eat *maror* in the absence of a *pesach* offering, it should similarly teach that there is no Biblical mitzvah to eat matzah under those circumstances. — ? —

The Gemara answers:

מַצָּה מִיְהֲדַר הָדָר בֵּיהּ קָרָא — **The verse reiterates the Biblical obligation regarding matzah,** „בְּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצָּת” — *in the evening you shall eat matzos,*^[16] thereby establishing that it is operative even in the post-Temple era.^[17]

What Massa Must be Used for the Seder Night?

There is a positive commandment to eat Massa on the night of the Seder. The Halacha requires that this Massa be "Massa Shemura," literally meaning Massa that was watched.

מרן שולחן ערוך

סעיף ד

החטים שעושים בהם מצת מצוה טוב לשמור שלא יפלו עליהם מים משעת קצירה, ולפחות משעת טחינה. ובשעת הדחק מותר ליקח קמח מן השוק.

שו"ת אור לציון חלק ג פרק יא - דיני אפיית מצות

ב. שאלה. האם צריך להקפיד לאכול בכל ימי הפסח מצה שהיא שמורה דוקא משעת קצירה.

תשובה. מעיקר הדין אין צריך להקפיד בכך. ומכל מקום טוב לכתחילה לאכול בכל ימי הפסח מצה שמורה משעת קצירה. ואף במצות מכונה שייך להקפיד על מצה שמורה משעת קצירה.

The Rambam and Maran understand this to mean that the Massa must be watched and protected from becoming Hames. There is a debate among the Rishonim (Early Authorities) regarding from what point the Massot requires watching. Maran writes that it is "good" to watch the wheat for the Massot "MiSha'at Kesira"-from the time of reaping. Although the word "good" implies that it is not mandatory, Hacham Ben Sion and Hacham Ovadia both recommend that one fulfill the Misva with such Massa.

Massa watched from the reaping is generally the Massa commonly sold under the label of "Massa Shemura." Nevertheless, even if the watching of the Massa began later, from the time of the grinding or even the kneading, it is also considered Massa Shemura. This means that if one cannot obtain Massa Shemura watched from the reaping, any Massa bearing a seal of kosher supervision could be considered Massa Shemura, since it was protected from becoming Hames, at least from the time of kneading.

סעיף א

אין לשין מצת מצוה ולא אופין אותה על ידי א"י, ולא על ידי חרש שוטה וקטן.

סעיף ב

הרא"ש היה משתדל במצת מצוה ועומד על עשייתה ומזרז העוסקים בהם ומסייע בעריכתו, וכן ראוי לכל אדם לעשות להטפל הוא בעצמו במצוה.

However, there is another element required for the Massa of the Misva. It must be prepared with specific intention for the sake of the Misva. This is the basis for the ruling of Maran in Siman 460 that non-Jews, the mentally incompetent and minors are not permitted to knead or bake the Massa for the misva. These people are not capable of such intent.

Hacham Ben Sion clearly adopts this ruling and renders Massa not baked for the sake of the Misva unfit. He goes so far as to say that, in principle, such Massa would be permitted to eat on Erev Pesah. Even though it is prohibited to eat Massa on Erev Pesah, nonetheless, since one cannot fulfill his obligation with this Massa, theoretically, it could be eaten. Nevertheless, he concludes, for other reasons, that it should not be eaten.

Rav Haim Palachi (Turkey, 1788-1869) in his Moed L'kol Hai (3:19) writes that one should make the effort and be willing to pay more money for the opportunity to use Massa Shemura MiSha'at Kesira, guarded from the time of reaping. When it comes to the Massot, the highlight of the Seder, one should not look for a bargain, as Hashem spared no expense when he took us out of Egypt. Hacham Ben Sion recommends that one eat Massa Shemura all Pesach long, in order to fulfill the opinion of the Rambam and the Rif.

מצה שמורה

המצה שיוצאים בה ידי חובה בליל פסח, צריכה להיות מצה שנשמרה משעת קצירה. וזו היא שנקראת "מצה שמורה", כלומר, שמשעת קצירת החיטים השגיוחו עליהם שלא תבוא בהם אף טיפת מים. ונכון מאד שאותה מצה תהיה עבודת יד, שנעשתה לשם מצוה. ומכיוון שבנקל עלולות לעלות שאלות חמורות בכשרות המצה, יש להזהר מאד לקנות מצות אך ורק במקום שיש עליהם פיקוח על ידי גוף כשרות רציני. ובזמנינו מצויות ברוך ה' מצות עבודת יד (עגולות) אשר נעשות עבור ליל הסדר תחת השגחה קפדנית, וניתן לרכוש ממצות אלו לליל הסדר.

Shemura Matzah

The Matzah one uses to fulfill one's obligation on the night of the Seder must be made from wheat which was guarded from the time of harvest. This is what is commonly referred to a "Shemura Matzah," i.e. Matzah made from wheat guarded from the time of its harvest to make sure not even a drop of water came in contact with it. It is especially preferable that these Matzot be hand-made for the sake of Matzah being used for the Mitzvah. Since there are many issues that can easily arise and bring the Kashrut of the Matzah into question, one should take care to purchase Matzah only from a bakery that is under the supervision of a reputable Kashrut organization. Nowadays, thank-G-d, there hand-made (round) Matzah that are made especially for the Seder under strict rabbinical supervision are readily available and one should try to purchase such Matzah for the Pesach Seder.

על אכילת מצה

אין לברך "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על אכילת מצה" אלא בליל הסדר, אבל בשאר ימי הפסח אכילת המצה אינה חובה, ולכן אין לברך עליה ברכה זו. שנאמר: "בְּאֶרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בִּעֲרַב תֹּאכְלוּ מִצֹּת."

“Al Achilat Matzah”

The blessing of “*Al Achilat Matzah*” should only be recited on the Seder night (both nights outside of Israel). Nevertheless, on the rest of the days of Pesach when eating Matzah is not obligatory, this blessing is not recited, as the verse states, “On the fourteenth day of the month in the evening shall you eat Matzot.”

שיעור זמן האכילה

את המצה יש לאכול תוך שיעור “אכילת פרס”, ולכתחילה יש להזהר לאכול כזית מן המצה תוך שיעור ארבע דקות. (ואם אינו יכול, יאכל תוך שיעור של כשבע וחצי דקות לכל היותר)

The Amount of Time to Eat

The Matzah must be eaten within the amount of time it takes “to eat half a loaf of bread.” One should therefore preferably eat the *Kezayit* of Matzah within four minutes. If one cannot do so, one should eat it within no more than seven-and-a-half minutes.

אם אכל בלא הסיבה

ביארנו כבר, שאת המצה בליל פסח יש לאכול “בהסיבה”, כלומר, כשנוטה מעט לצד שמאל. ומי שאכל מצה ושכח להסיב, הדין הוא שעליו לחזור לאכול בהסיבה. אבל לא יחזור לברך על אכילת מצה. (ילקוט יוסף ח”ג עמוד תסב).

וביארנו שגם הנשים מחוייבות להסב בליל הסדר, כפי שהאנשים מחוייבים בכך. אולם אשה שאכלה ובטעות לא הסבה, וקשה לה לחזור ולאכול שנית בהסיבה, רשאית לסמוך על דעת כמה פוסקים הסוברים שנשים אינן מחוייבות בהסיבה, ואינה צריכה לחזור ולאכול שנית. (ילקוט יוסף ח”ג עמוד תע).

If One Ate Without Reclining

We have already discussed that the Matzah eaten on the Seder night must be eaten while reclining to one’s left side. If one ate Matzah without reclining, one

must eat more Matzah while reclining. Nevertheless, one should not recite the “*Al Achilat Matzah*” blessing again. (Yalkut Yosef- Pesach, page 462)

We have also explained that women are just as obligated to recline during the Seder as men are. Nevertheless, if a woman mistakenly ate Matzah without reclining, she may rely on the Poskim who rule that women are not required to recline and she need not eat again. (Yalkut Yosef- Pesach, Volume 3, page 470)

שלא לדבר עד שאוכלים כזית

מאחר ומצות אכילת מצה בליל פסח, היא אכילת שיעור “כזית מצה”, כפי שביארנו כבר, לכן הברכה שמברכים “על אכילת מצה”, מכוונת על אכילת כזית שלימה של מצה. ולכן אין לדבר שום דבר לאחר שמברכים “על אכילת מצה”, עד שמסיימים לאכול כזית מצה בהסיבה. ומכל מקום אם דיבר לאחר שאכל מעט מהמצה, אינו חוזר לברך שנית, משום שכבר התחיל במצוות האכילה. (עיין בחזון עובדיה עמוד סח).

Not Speaking Until One Has Eaten a *Kezayit*

Since the Mitzvah of eating Matzah on the Seder night refers to eating a *Kezayit*, as we have explained above, the “*Al Achilat Matzah*” blessing refers to eating a complete *Kezayit* of Matzah. One should therefore not speak at all until one has eaten the entire *Kezayit* while reclining. Nevertheless, if one spoke after eating some of the Matzah, one should not repeat the blessing since one has already begun the Mitzvah. (Chazon Ovadia- Pesach, page 68)

Warming the Matzah

חימום המצות

מותר לחמם את המצות לפני אכילתן בליל הסדר, על גבי פלאטה חשמלית, ואין בזה חילוק בין מצות קשות לרכות.

One may warm up the Matzot before eating them on the Seder night. There is no distinction hard or soft Matzot regarding this law.

"על מצות ומרורים יאכלהו"

בזמן דאיכא פסח יש מרור, ובזמן דליכא פסח ליכא מרור

WHEN YOU HAVE KORBAN PESACH THEN MAROR IS FROM THE TORAH, BUT WITHOUT KORBAN PESACH ITS FROM THE RABBIS.

יעשו אותו על מצות
ומרורים יאכלהו
בסדר ט' יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מתקין לה ד"ה
ובי' טועות חכמים
שבירך בציבור חראשו
פי' לקמן קב ע"ה תוס'
ד"ה בלחמנו: שם ד"ה
והדר אביל ובר ולא שייך
באן תבילות פי' ברכת
לפי ע"כ תוס' ד"ה הכל
מודים:

מוסף רש"י

ולבסוף. לה מתי לחמנו,
אביל אבילת חסא בלא
ברכה. פירוש בלא ברכה
מורה, לכל ברכת טורח פיר'
הלחם ודאי מתוך, ולסוף
לאדם ליהנות מן השולש
כלל ברכת (וחזרה ויא'
פי' וכו'. משמיה דגמרא.
ק' קיבל מרור וכו' מרור
רכוחו וכו' וכו' ק' נקבע
בגמרא ופגמיה מפי
פיה המרור (קדושין ג.ו.)
שודיה טורח בכת אחת
ואוכל. ולא לתי טעם
מרור ומכיל ליה לטעם
מלא (וכדו' פ"ה ט"ז).

נעשים מנה דקורית: כורכן כס
אחס. (מלה) פסח מנה ומרור כורכן
בכרך אחד כמו כורכו בגמי (שירוקין)
דף קג: ויאלטו. כל אחד בפני
עצמו מדלג כמיב יאכלו (ואתו) ואנא
ידענא דלפסח קאי דכתיב לעיל ואכלו
את הבשר: מסקיף לה רב אשי מו'.
ומיהו מולקין עליו חביריו כרבי יוחנן
אכל מהכל לא שמעינן: והפסח דלא
איסור הלכא לא סכלל ולא כרצנן.
דהא רצנן דכרייתא מודו להלל דכריסה
נמי שפיר דמי אכל ר' יוחנן קאמר
דפליגי עליה דרצנן לגמרי לית להו
כריסה כלל: מנכר. אמנה למודא
כו': וכו' למקדש סכלל. כמו שהיה
עושה הלל בזמן שנים המקדש קיים
שהיו אוכלים פסחים: כל שטיבולו
במקו. כגון ירק בכותח או בחומץ
לרץ וטילת ידים משום משקה
שהידים שניות וכל הפוסל את התרומה
מטמא משקים להיות תמלה (לעיל ד' י:)
לרץ

רבינא אמר לי רב משרשיא בריה דרב נחן
הבי אמר הלל: משמיה דגמרא לא ניכרך
איניש מצה ומרור בהדי הדדי וניכול משום
דסבירא לן מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור
דרבנן ואתי מרור דרבנן ומבטיל ליה למצה
דאורייתא ואפילו למ"ד מצות אין מבטלות זו
את זו ה"מ דאורייתא בדאורייתא או דרבנן
בדרבנן אבל דאורייתא ודרבנן אתי דרבנן
ומבטיל ליה לדאורייתא מאן תנא דרשומע ל'
מצות אין מבטלות זו את זו הלל היא דרתניא
אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת
ואוכלן שנאמר יעל מצות ומרורים יאכלהו
אמר א רבי יוחנן חולקין עליו חביריו על הלל
דתניא יכול יהא כורכן בבת אחת ואוכלן
בדרך שהלל אוכלן תלמוד לומר יא על מצות
ומרורים יאכלהו אפילו זה בפני עצמו וזה
בפני עצמו מתקף לה רב אשי אי הכי מאי
אפילו אלא אמר רב אשי האי תנא הכי קתני
יכול לא יצא בהו ידי חובתו אא"כ כורכן
בבת אחת ואוכלן בדרך שהלל אוכלן תלמוד
לומר על מצות ומרורים יאכלהו אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו השתא
דלא איתמר הלכתא לא כהלל ולא כרבנן במכרך על אכילת מצה ואביל
והדר במכרך על אכילת מרור ואביל והדר אביל מצה וחסא בהדי הדדי
בלא ברכה וכו' למקדש כהלל אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: כל

ונעשים עג קדר ברכות והשתא כג
אלו אמוראי סברי דנעי כוונה וקממא
דמסדר הש"ס סבר הכי מדאליטריך
לפסוק כרב חסדא ולי אין לריכות
כוונה פשיטא דלא יכרך בטיבול שני
דאפילו לא יכרך בטיבול ראשון נפק
ביה ולי יכרך בטיבול שני הויא ברכה
לבטלה ולית הלכא כוונה דאכזה
דשמואל דאית ליה בפרק ראיהו ב"ד
(ר"ה דף כח.) אין לריכות כוונה דקאמר
בכפא ואכל מנה ילא ומוקי לה
בכפאיה פרסיים והתם לא מיימי
מאכלו בלא מתכין משום דלגבי אכילה
לא בעינן כוונה כולי האי כמו בתפלה
ותקיעה ומש"ה נמי לא מיימי הכא
כרייתות דהתם דנעו כוונה דגבי תפלה
ותקיעה בעי כוונה טפי כדפרישית:
והדר אביל חסא בלא ברכה.
ונראה דאין לרץ לברך בפה"א אע"ג
דהגדה הוי הפסק כדפרישית לעיל
ולא מופטר בברכה של טיבול ראשון
מ"מ ברכת המוליד פוטרתה דהוה
להו דברים הנאים בתוך הסעודה
מחמת הסעודה שהרי ירוקין גורדין
הלג וקרי ליה נמי למרור פירפת הסת
וכן אמר רבינו תנחומי (בבב"ב ד' מב.)
כיון על הפס פטר את הפרפת פירפי'
היינו דברים הממשיכים האכילה כנוו

א' בגמ' אמר ר' יוחנן
מלך עליו המרור על
הלל ירד מן המרור
ולכן רש"י ותוספות
בשרית שער אפרים פי'
ירד ירד מן המרור
יעקב פי' מלאך
הלל ומרורים שיהיו שמו
למר המלך לטון הדירה
והרמב"ם בספר המלחמות
בספיק' יטע"ה: ב' שם
תלמוד למר על מלכות
ומרורים יאכלהו. נמתק
פירוש על מלכות ומרורים
וירי' (מלכות על מרורים)
פיר' (לפרשנים פיר'
יאכלהו וספ' דריק:

רבינו חננאל

ואסיקנא דב חסדא אמר
בסדר אחות סעיקרא
כורא פרי הארסא ועל
אכילת מרור. ובסוף אביל
אכילת בלא ברכה וחלכטא
כרב חסדא. רב אחא
מחזר אשאר דיקי לאפוקי
בפניה ספולוגא. אמר
רבא לא ביטל אביש
משו ומרור בברי חודי
דסבירא לן מצה בזמן הזה
(דאורייתא ומרור) ורבנן
ואתי מרור דרבנן ומבטיל
מצה דאורייתא. ואפי'
לכאן דאמר מצות אין

שאלה: כמה שיעורי "כזית" מצה צריך לאכול בליל פסח?

תשובה: בליל הסדר חובה לאכול סך הכל שלשה שיעורי "כזית" של מצה. וכל כזית הוא שיעור של קרוב לשלשים גרם מצה. ומכל מקום יש מקום להחמיר לאכול ארבעה שיעורים של מצה, או חמישה, כמו שנבאר.

סדר ליל פסח

סדר ליל פסח שסידר רבינו רש"י הקדוש הוא כך: קדש. ורחץ. כרפס. יחץ. מגיד. רחצה. מוציא מצה. מרור. כורך. שלחן עורך. צפון. ברך. הלל. נרצה.

בקצרת ליל הסדר מניחים שלוש מצות, וכשמגיעים בסדר ליל פסח ל"יחץ", לוקח בעל הבית את המצה האמצעית מבין השלוש, ובוצע אותה לשתי חתיכות. ומניח את החלק הקטן בין שתי המצות, ואת החלק הגדול נותן לאחד מבני הבית שישמור אותה ל"אפיקומן". כמו שיבואר.

ה"כזית" הראשון

כשמגיעים בסדר ל"מוציא מצה", לוקח בעל הבית את שלשת המצות המוכנות בקצרת ליל הסדר, ששתי המצות השלימות מונחות מלמעלה ומלמטה, וביניהן מונחת המצה הפרוסה שחצה אותה לשנים כשהגיע ל"יחץ", ואוחז את המצות בידו ומברך "המוציא לחם מן הארץ", ולאחר מכן מברך "על אכילת מצה". ונוהגים שאחרי שמברך המוציא, שומט מידיה את המצה השלישית המונחת מלמטה, ומברך על אכילת מצה רק על המצה העליונה ועל המצה הפרוסה האמצעית. ובעל הבית אוכל כזית אחת מכל מצה.

נמצא שבעל הבית אוכל שני שיעורי כזית כבר באכילה זו. אחד מן המצה העליונה ואחד מן המצה האמצעית. אבל שאר בני הבית, שאין להם מספיק לאכול שני שעורים ממצות אלו שבידיהם של בעל הבית, נותן להם בעל הבית מעט מכל מצה, ומצרף להם ממצות אחרות הנמצאות איתו עד שיגיעו לשיעור כזית אחד. ודי להם לכל הדעות בשיעור כזית אחד בלבד. נמצא כי שאר בני הבית אינם אוכלים באכילה זו אלא כשיעור כזית אחד בלבד. וגם בעל

הבית אם מאיזו סיבה לא אכל שיעור של פעמיים כזית, יצא בדיעבד ידי חובתו. ולקוצר הזמן לא נוכל להרחיב את הדיבור ולהסביר את טעמי דין זה.

הכזית השני

לאחר מכן כשמגיע ל"כורך", לוקח "כזית" מן המצה השלישית שבקערת ליל הסדר, וכורכה עם כזית מרור (חסה), וטובלה בחרוסת ואומר: "זכר למקדש כהלל", ואוכלם ביחד בהסיבה. (כלומר, כשהוא מוטה על צד שמאל). נמצא שעד כאן אוכל בעל הבית שלש פעמים שיעור כזית, ושאר בני הבית אוכלים עד כאן שני שיעורים של כזית.

הכזית השלישי

כשמגיע בסעודתו ל"צפון", לאחר גמר כל הסעודה, אוכלים מן המצה השמורה אצל אחד המסובים ל"אפיקומן". ובעל הבית אוכל מאותה המצה שיעור "כזית" נוסף. (ולשאר בני הבית נותן ממצה אחרת שאיתו ומצרף להם מעט מן המצה שהיתה מוכנה מראש לאפיקומן). וגם מצה זו צריך שיאכלה בהיסבה, וצריך להזהר מאד לאכלה בהסיבה, שאם לא אכלה בהסיבה, לא יצא ידי חובתו ויצטרך לאכול כזית נוספת, ועלולה אכילתו להיות אכילה גסה, שגם באכילה כזו אינו יוצא ידי חובתו כפי שביארנו כבר.

ויש מחמירים לאכול כ"צפון" כשיעור שני זיתים, אחד זכר לקרבן פסח ואחד זכר למצה שהיו אוכלים עם קרבן פסח. נמצא שבעל הבית עד כאן אכל חמישה שיעורי כזית אם הוא מחמיר על עצמו, ואם לאו אינו אוכל אלא שיעור ארבע זיתים. ושאר בני הבית אוכלים ארבע זיתים אם הם מחמירים על עצמם, ואם לאו, אינם אוכלים אלא שיעור של שלשה זיתים.

ולסיכום: ב"מוציא מצה" אוכל בעל הבית שיעור כשני זיתים של מצה. ושאר בני הבית שאינם אוכלים מן המצה של בעל הבית אוכלים כזית אחת. וב"כורך" אוכל כל אחד כזית מצה. ומ"צפון" אוכל כל אחד כזית אחד, ויש מחמירים לאכול שיעור של שני זיתים מצה.

Question: How many “Kezayit”s (olive’s volume) of Matzah must one consume during the Pesach Seder?

Answer: One is obligated to eat altogether three “*Kezayit*”s of Matzah during the Pesach Seder. Every *Kezayit* amounts to approx. 30 grams of Matzah. Nevertheless, there is room for stringency to eat four or even five “*Kezayit*”s of Matzah, as we shall now explain.

The Order of the Seder Night

The order for the night of Pesach established by the great and holy Rashi, which we have already discussed, is as follows: *Kadesh, Urchatz, Karpas, Yachatz, Magid, Rochtza, Motzi, Matzah, Maror, Korech, Shulchan Orech, Tzafun, Barech, Hallel, Nirtzah.*

Three Matzot are placed on top of the Seder plate. Upon reaching the part of the Seder entitled, “**Yachatz**,” the head of the household takes the middle Matzah and splits it into two pieces. He keeps the smaller of the two pieces and the larger of the two pieces is kept for the “*Afikomen*.”

The First *Kezayit*

Upon reaching the part of the Seder entitled, “**Motzi-Matzah**”, the head of the household takes the three Matzot already prepared on the Seder plate. The top and bottom Matzot are whole and the middle Matzah is the one which was broken in half during “*Yachatz*.” He holds these Matzot in his hands and proceeds to recite the blessing of “*Hamotzi Lechem Min Ha’aretz*” followed by the blessing of “*Al Achilat Matzah*.” It is customary that after one recites the blessing of “*Hamotzi*,” one lets go of the bottom Matzah and continues to recite “*Al Achilat Matzah*” while holding only the top whole Matzah and the

middle split Matzah. The head of the household must then eat a *Kezayit* of each Matzah.

Thus far, the head of the household will have already eaten two “*Kezayit*”s during this part of the Seder. However, the other members of the household, who do not have enough to eat two “*Kezayit*”s from the Matzot of the head of the household should be given a small piece of the head of the household’s Matzah and he will then supplement that with other Matzot that he has until it reaches the amount of a *Kezayit*. Regarding the members of the household who do not eat a *Kezayit* from the head of the household’s Matzot, they do not need to be eating two “*Kezayit*”s; rather, one *Kezayit* is sufficient according to all opinions. It turns out that the other members of the household (excluding the head of the household) are only eating one *Kezayit* at this point in the Seder. Even if the head of the household, for whatever reason, did not eat his allotted two “*Kezayit*”s and has only eaten one *Kezayit*, he has fulfilled his obligation. Due to time constraints, we will not be able to elaborate on the reasons behind this law any further.

The Second *Kezayit*

Afterwards, upon reaching the part of the Seder entitled, “***Korech***,” one takes a *Kezayit* from the third Matzah on the Seder plate and wraps a *Kezayit* of Maror in it and then he dips it in Charoset, after which one recites, “*Zecher La’Mikdash Ke’Hillel*,” and then eats this while leaning on one’s left side. At this point, the head of the household has eaten three “*Kezayit*”s of Matzah and the rest of the members of the household have eaten only two “*Kezayit*”s.

The Third *Kezayit*

Upon reaching the part of the Seder entitled, “***Tzafun***,” which is after concluding the festive meal, the Matzah hidden under the tablecloth is eaten

as the “*Afikomen*” and another *Kezayit* must be eaten from this Matzah. (For the other family members, the Seder leader hands out other Matzot in addition to a small piece of the designated “*Afikomen*” Matzah.) One must be very careful to eat this Matzah while leaning as well, for if one did not, one has not fulfilled one’s obligation and will need to eat another *Kezayit* of Matzah while leaning. This may very well lead to a point of excessive eating which can also be a cause of not fulfilling this Mitzvah, as we have already explained.

Some act stringently and eat two “*Kezayit*”s during “*Tzafun*,” one in commemoration of the Pesach offering and one in commemoration of the Matzah that was eaten with it. At this point, the head of the household will have eaten five “*Kezayit*”s of Matzah if he acts more stringently, and if not, he will only have eaten four. The other members of the household will have eaten four “*Kezayit*”s if they act more stringently, and if they not, they will have only eaten three.

Pesah-How Much Massa Must One Eat at the Seder?

There is a Misva to eat Massa at three points during the Seder: "Mosi -Massa," "Korech" and the Afikoman. For Mosi-Massa, the Shulhan Aruch states that one should eat two Kezaitim. The Mishna Berura explains that eating a second Kezayit solves a Halachic dilemma with regard to the Beracha "Al Achilat Massa." This Beracha is recited while holding the top, whole Massa and the middle, broken Massa, and there is a question whether it refers to the top Massa or the middle one. Therefore, one should eat a Kezayit from both. Hacham Ben Sion and Hacham Ovadia point out that according to this reasoning, participants in the Seder who do not have a Seder Plate with three Massot in front of them and eat from the box, would not be required to eat the extra Kezayit. Nevertheless, it is preferable that all participants eat two Kezaitim at this stage. All authorities agree that the amount of Massa eaten for the Korech sandwich is one Kezayit. The Afikoman is eaten to commemorate the Misva of eating a Kezayit from the Korban Pesah. Therefore, one must eat at least one Kezayit of Massa for the Afikoman. The Bayit Hadash (Rav Yoel Sirkis, Poland, 1561-1640) cites a custom to eat an additional Kezayit of Massa for the Afikoman, corresponding to the Kezayit of Massa that was also eaten with the Korban Pesah. Accordingly, the total amount of Massa that should be eaten is five Kezaitim-two for Mosi-Massa, one for Korech and two for the Afikoman (2-1-2). If one has difficulty consuming this amount, he should forgo the second Kezayit of the Afikoman and eat a total of four Kezaitim (2-1-1). If this is also not possible, he should only eat one Kezayit for Mosi-Massa (1-1-1). If this is problematic, he should forgo the Korech altogether (1-0-1). If one is able to eat only one Kezayit, he should eat the Kezayit of the Afikoman. Hacham Ben Sion writes, based on the Rambam, that any Massa eaten on the Seder night, even beyond the requisite five Kezaitim, is a Misva in its own right. One should even reduce the amount of other foods served, in order to retain an appetite for as much Massa as possible. He found a homiletic reference to this in the words of the Ma Nishtana, "Halayla HaZeh Kulo Massa,"- This night, all we eat is Massa.

SUMMARY Ideally, one should eat at least five Kezaitim of Massa during the Seder-two for Mosi-Massa, one for Korech and two for Afikoman.